

Yttrande till inriktningsärende 2025–2027

Grundskolenämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndspecifik omvärldsanalys	3
Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet.....	5
Investeringar.....	8
Lokalresursplan.....	8
Eventuella förändringar av taxor och avgifter.....	8

Bilagor

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna inför planeringsperioden 2025–2027 och innehåller preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen, plan för samhällsbyggnad, lokalresursplan och ägardirektiv.

I inriktningsärendet föreslås att nämndens ram minskas med 1,2 procent mellan 2024 och 2025.

Prognosen för antalet barn i grundskoleålder har reviderats ned avsevärt jämfört med föregående prognos, vilket medfört motsvarande justering av ramen. Nämnden föreslås samtidigt få en anslagsökning för att underlätta anpassning av verksamheten till det minskade antalet barn och för viss lönekompensation. Nämnden ser positivt på tillskottet som bedöms underlätta nämndens anpassning av verksamhet till minskande elevantal samt att driva en kvalitativ verksamhet.

Under 2024 har nämndens verksamheter påbörjat ett arbete för att anpassa kostnader för personal och lokaler till det vikande elevantalet. Därutöver pågår ett arbete med att se över och optimera administrativa processer och organisationsdelar. Införande av en samlad måltidsorganisation för förskolenämnden och grundskolenämnden under 2025 förväntas bidra till effektivisering av nämndens verksamhet senare under planeringsperioden.

I nämndens yttrande ingår även kommentarer och synpunkter på lokalresursplanen.

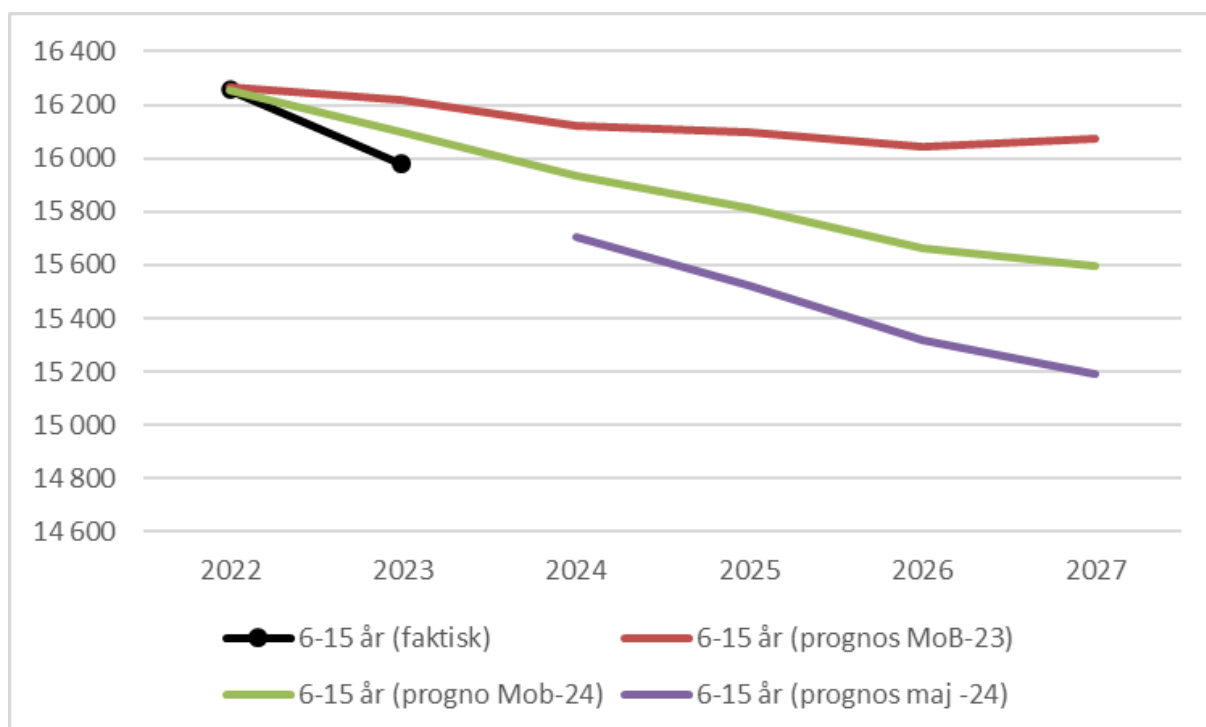
Nämndspecifik omvärldsanalys

Färre barn i grundskoleåldern påverkar nämndens ekonomiska förutsättningar

Befolkningsutvecklingen spelar en avgörande roll för efterfrågan på grundskoleutbildning. Efter en period av ökning har trenden förändrats; invånarantalet i Huddinge minskade under 2023. Antalet barn i grundskoleålder har sjunkit jämfört med tidigare prognoser, vilket kan förklaras av en lägre inflyttning av barnfamiljer och lägre barnafödande än beräknat. Enligt kommunens senaste befolkningsprognos förväntas antalet barn mellan 6 och 15 år minska med nästan 400 mellan 2024 och 2025, i jämförelse med den prognos som användes för Mål och budget 2024.

Figuren nedan visar prognostiserat och faktiskt antal 6–15-åringar sedan 2022. Samtliga prognoser har överskattat utfallet.

Figur. Faktiskt utfall och befolkningsprognoser 6–15 år.

Anpassad grundskola

Skolformen anpassad grundskola för elever med en intellektuell funktionsnedsättning är anpassad efter varje elevs unika behov och ställer höga krav på anpassade lokaler och lärmiljö samt en hög personaltäthet. Antalet elever och behovsnivåerna hos eleverna har ökat under de senaste åren och förväntas öka även under hösten 2024.

En fördjupad analys behöver göras avseende behov och tillgång till elevplatser i kommunen. Detta sker inom ramen för arbetet med att ta fram strukturprogram för grundskolor, vilket syftar till att förtydliga viljeinriktningen inom verksamhetsområdet.

Modersmålsundervisning, studiehandledning och introduktion för nyanlända

Minskningen av antal barn i grundskolan påverkar även Språkcentrums verksamhet. Under det senaste året har antalet grundskoleelever med modersmålsundervisning samt studiehandledning minskat och förväntas minska ytterligare under hösten 2024. Däremot ökar antalet nyanlända elever med behov av skolintroduktion något.

Behov av fortsatt arbete för att stärka likvärdigheten

Många studier, inklusive den senaste PISA-undersökningen, indikerar att skillnaderna i elevers resultat, både inom och mellan skolor i Sverige, ökar och att socioekonomiska faktorer påverkar skolresultaten.

I Huddinge kommun påverkas skolresultaten av socioekonomiska faktorer. Under läsåret 2022/23 i årskurs 9 uppnådde 63 procent av Huddingeeleverna vars vårdnadshavare hade förgymnasial eller gymnasial utbildning betygskriterierna i alla ämnen. Bland elever med vårdnadshavare som hade eftergymnasial utbildning var motsvarande siffra över 86 procent, vilket tydligt visar skillnaden i målpuppfyllelse beroende på vårdnadshavares utbildningsbakgrund. Eleverna från den senare gruppen hade också högre meritvärden och en större andel var behöriga till yrkesinriktade program jämfört med elever vars vårdnadshavare hade lägre utbildningsnivåer. Som inriktningsärendet påtalar syns även skillnader i resultat bland elever med svensk och utländsk bakgrund. Eleverna med utländsk bakgrund, födda i riket såväl som utrikes, presterar överlag sämre än eleverna med svensk bakgrund.

Skollagen föreskriver att alla, oavsett geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha samma tillgång till utbildning i skolsystemet. Vidare ska utbildningen vara av likvärdig kvalitet inom varje skolform och fritidshem, oberoende av var i landet den tillhandahålls.

Huddinges socioekonomiska resursfördelningsmodell är avsedd att utjämna skillnader i elevers möjligheter att uppnå utbildningsmålen och främja likvärdighet mellan skolorna. Från och med 2024 har modellen reviderats. Effekterna av den uppdaterade modellen kommer att utvärderas under året för att försäkra att den tjänar sitt syfte.

Riktade statsbidrag

Riktade statsbidrag står för 8,5 procent av grundskolans finansiering (SOU 2022:53 Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag). Statsbidragen ändras ständigt och annonseras ofta sent under eller efter början av ett budgetår, vilket skapar utmaningar för planering och styrning. I Huddinge har de riktade statsbidragen för grundskoleverksamheten legat på cirka 120 miljoner kronor årligen under de senaste åren. På grund av att statsbidragen inte ökar i linje med inflationen, minskar de reala intäkterna från statsbidragen för närvarande.

Bibehållen ökning av Stärkt kunskapsutveckling och ökning av Bättre arbetsmiljö i utsatta områden

Inför 2024 höjdes anslaget för statsbidrag för stärkt kunskapsutveckling (tidigare kallat Statsbidrag för likvärdig skola), vilket är grundskolans största riktade statsbidrag. För Huddinges kommunala skolor ökade bidraget från 62 miljoner kronor 2023 till 70 miljoner kronor 2024.

Grundskolans fjärde största riktade statsbidrag, avsett för bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i socioekonomiskt utsatta områden, ökades med knappt 7,7 miljoner kronor läsåret 2024/2025 (från 8,2 miljoner kronor till 15,9 miljoner kronor). Bidragets ökning ska bibehållas på nationell nivå 2025–2026, men det är osäkert om Huddinges ökning av bidraget kommer att kvarstå på samma nivå.

Läromedel och litteratur

Under innevarande mandatperiod har regeringen infört två specifika statsbidrag för grundskolans inköp av böcker; ett för läromedel och ett för litteratur. För läromedelsbidraget krävs att kommunen egenfinansierar med en summa som motsvarar genomsnittet av de medel som lagts på läromedel de senaste tre åren och för

litteraturbidraget krävs att kommunens egenfinansiering är 20 procent. På grund av betydande satsningar under 2021 och 2022 blir beloppet som kommunen måste vika från egna medel för att kunna söka läromedelsbidraget väldigt högt. Av detta skäl har Huddinge kommun valt att inte ansöka om bidraget för läromedel under 2023 och 2024. Behovet av inköp av läromedel har hanterats med egna medel, eftersom den totala summan har understigit den nivå som skulle krävas för att möta villkoren för statsbidraget. Bedömningen är att behovet av läromedel under 2025 kan mötas utan att tillskjuta de medel som krävs för att också uppnå nivån för statsbidraget.

Stärkta och bemannade skolbibliotek

Regeringen har överlämnat en proposition om skärpta krav på skolbibliotek i grundskolan mm från och med halvårsskiftet 2025. Förslaget syftar till att främja elevers läsning samt deras medie- och informationskunnighet med huvudregeln att varje skolenhet ha ett eget skolbibliotek. Regeringen föreslår även att biblioteken ska vara bemannade. Kommunerna kompenseras genom finansieringsprincipen med ett generellt statsbidrag på 20 kronor per invånare 2025 och 40 kronor per invånare 2026.

Huddinge kommuns skolbiblioteksplan anger att skolbiblioteken ska vara bemannade från och med höstterminen 2023, baserat på behov och förutsättningar hos den aktuella skolan. Det pågår en kartläggning av nuläget i skolbiblioteken. Kartläggningen visar såhär långt att flera skolor har personal med schemalagd tid för att arbeta med skolbiblioteket och att de utifrån skolans egna behov och förutsättningar håller biblioteket öppet och bemannat så att eleverna kan besöka skolbiblioteket. Det är dock för tidigt att avgöra om samtliga skolbibliotek möter de krav som föreslås att införas, likaså vilka krav som kommer att gälla. Nämnden har erhållit 8,3 miljoner kronor 2022 och 1,6 miljoner kronor 2023 för att stärka skolbiblioteken.

Kompetensförsörjning

Kommunens personalförsörjningsprognos för 2024–2025 påtalade att det är fortsatt brist på legitimerade ämneslärare, att det är svårt att rekrytera erfarna lärare och att många nyexaminerade lärare som behöver en mer grundläggande introduktion anställs. Vidare slår personalförsörjningsprognosen fast att efterfrågan mellan olika lärargrupper varierar. För specialpedagoger beräknas efterfrågan vara större än tillgången. Nämnden ser även risk för brist på ämneslärare årskurs 7–9 i matematik och naturorienterande ämnen, slöjdlärare samt musik- och bildlärare i årskurs 4–6 respektive 7–9.

Större insyn i kommunala och fristående skolor

Regeringen önskar större insyn i kommunala och fristående skolor när det gäller juridiska, pedagogiska och ekonomiska frågor. Detta kan innebära ökad administration och kostnader för kommunerna, varför kommunernas generella statsbidrag ökat med 3 kronor per invånare från och med 2024.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet

Prognosen för antalet barn i grundskoleålder har reviderats ned avsevärt jämfört med den tidigare prognosen. Under planeringsperioden förväntas antalet barn i grundskola i Huddinge minska från 15 646 i Mål och budget 2024 till 14 894 år 2027. Revideringen leder till att nämndens ram justeras ned med 35,9 miljoner kronor 2025.

	2025	2026	2027	Summa
Förändrad volymräkning jämfört med föregående år (mnkr), GSN	-35,9	-16,2	-14,3	-66,4

Nämndens totala ram föreslås uppgå till 2 115 miljoner kronor, vilket är en minskning med 1,2 procent jämfört med 2024.

Utöver volymjusteringen föreslås en anslagsökning på 58 miljoner kronor. Anslagsökningen syftar bland annat till att lindra effekterna av det minskande elevantalet. Den ger också utrymme för löneöversyn; varje procentenhets löneökning motsvarar cirka 17 miljoner kronor. Nämnden ser positivt på tillskottet som bedöms underlätta nämndens anpassning av verksamhet till minskande elevantal samt att driva en kvalitativ verksamhet.

Nämndens pensionskostnader steg kraftigt under 2023 och 2024. Under dessa år kompensades nämnden fullt ut för kostnadsökningen. År 2025 kommer pensionskostnaderna minska till följd av en lägre inflation. Sålunda minskar även nämndens PO-kostnader med 48 miljoner kronor, varför nämndens budgetram 2025

föreslås minska i samma utsträckning. För nämnden är detta ett nollsummespel. Inriktningsärendet innehåller utökad budgetram till kommunstyrelsen för bland annat lokalvårdskostnader och IT-relaterade kostnader. En betydande del av denna ram kommer i enlighet med kommunens budgetprincip att fördelas till berörda nämnder, i syfte att dessa får kostnadsersättning.

I inriktningsärendet konstateras att kommunen hitintills inte har gjort någon volymavstämning under löpande år, och att detta bör införas mot bakgrund av den stora osäkerhet som råder beträffande befolkningsutvecklingen. Grundskolenämnden delar denna bild och ställer sig positiv till det föreslagna förfarandet.

Nämnden delar bedömningen att det finns anledning att kartlägga konsultanvändningen i kommunens verksamheter. En viktig framgångsfaktor är att det finns central styrning och ledning i denna fråga. Det är dock viktigt att urskilja kostnader för vikarier och bedöma dessa för sig.

Omställningsarbete

Verksamheten inom den kommunala grundskolan har påbörjat ett omställningsarbete, som främst handlar om att anpassa kostnader för personal och lokaler till det vikande elevantalet. I samband med skolvalsprocessen har också antalet parallellklasser vid skolor med vikande elevunderlag prövats och anpassats efter behoven för det kommande läsåret.

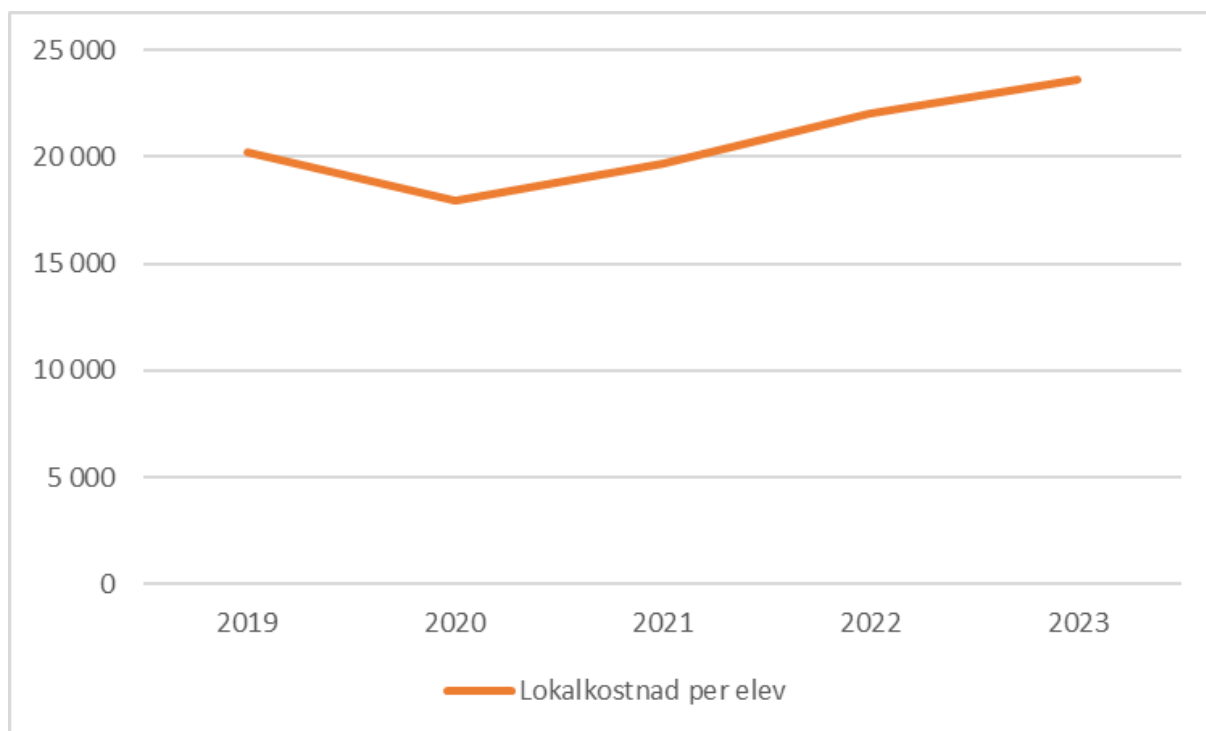
Under 2024 pågår också ett arbete med att se över och optimera administrativa processer och organisationsdelar, parallellt med uppföljning av utfallet av tidigare genomförd organisatorisk anpassning. Arbetet förväntas leda till utveckling och effektivisering av nämndens administrativa processer och arbetssätt från 2025, vilket skapar förutsättningar för bättre stöd för ledare i den pedagogiska verksamheten samtidigt som större fokus och mer resurser kan läggas på kvalitetsutveckling och en god arbetsmiljö.

Nämnden ser att det prioriterade strategiska arbetet med att förbättra arbetsmiljön behöver fortsätta i enlighet med handlingsplanen för att minska den arbetsrelaterade utmattningen. Det behöver riktas medel mot externa resurser från exempelvis företagshälsovården, eller andra resurser, för att stödja arbetet med förebyggande och främjande insatser samt utredande och kartläggande insatser. Minskad sjukfrånvaro möjliggör på sikt en mer effektiv organisation avseende såväl kvalitet som kostnad.

Lokalkostnader

Samma ekonomiska förutsättningar ska gälla för fristående som kommunala skolor. Det innebär att om kommunala skolor lägger mer resurser på lokalkostnader än de fristående, så kommer kommunala skolor att ha mindre resurser att lägga på själva verksamheten än de fristående. Elevpengen täcker såväl kostnader för pedagogisk verksamhet som kostnader för lokaler, måltider, med mera. Lokalkostnaderna per elev har ökat, vilket minskar utrymmet för övriga kostnader. Därför är det viktigt att kommunen inte står med för hög lokalkapacitet i förhållande till antalet efterfrågade platser.

Kostnad för lokaler i kommunal grundskola F-9, kr/elev.

Nämndens budgettram anpassas till ändrade lokalkostnader. En förutsättning för ett mer effektivt lokalutnyttjande är att det tillskapas incitament för verksamheterna att säga upp lokal eller del av lokal som inte längre behövs. Nämnden ser därför positivt på det pågående arbetet för att införa en lokalbank i Huddinge kommun. Givet den förväntade nedgången i elevkullar är det viktigt att införandet sker skyndsamt.

Barn- och utbildningsförvaltningen undersöker tillsammans med kultur- och fritidsförvaltningen möjligheten att minska nämndens lokalkostnader genom att ansvaret för gymnastiksalor och fotbollsplaner överförs till kultur- och fritidsnämnden. Ett överförande skulle leda till något lägre skolpeng genom att nämnden bara skulle betala hyra för de timmar som gymnastiksalor och fotbollsplaner vid skolor används av verksamheten. Ytterligare arbete krävs för att bedöma besparingens storlek som helhet för kommunen. Nämnden ser att detta är ett ytterligare steg mot ett mer effektivt lokalutnyttjande.

Det är även väsentligt för den ekonomiska utvecklingen att upprätthålla de kommunala grundskolornas beläggningsgrad, alltså hur många elever som går i kommunala skolor i förhållande till antalet platser.

Samlad måltidsorganisation

Kommunfullmäktige har gett förskolenämnden och grundskolenämnden i uppdrag att skapa en samlad måltidsorganisation i syfte att få en bättre överblick och ge bättre förutsättningar att arbeta strategiskt och därmed säkra en hög och likvärdig kvalitet på måltiderna. Den samlade organisationen implementeras under 2025.

Åtgärden förväntas på sikt leda till ökad kostnadseffektivitet, bland annat genom samordningsvinster, effektivare arbetssätt och tydligare kontroll av inköp. Initialt kan dock övergången till en ny organisation komma att medföra omställningskostnader. Ekonomiska effekter både i form av besparing och initiala omställningskostnader är under utredning.

Social hållbarhet

Grundskolenämnden bekräftar slutsatsen att resurser och insatser för social hållbarhet behöver anpassas efter behoven i olika geografiska områden. Nämnden välkomnar därför det pågående analysarbetet och det centrala anslaget, vilka tillsammans ger goda förutsättningar för nämnden att bidra till mer träffsäkra insatser i samarbete med övriga nämnder.

Nuläge och framtid

Under senare år har nämndens verksamhet förändrats i grunden. Satsningar har möjliggjort en ökad personaltäthet och en större del av totala kostnaden har förflyttats från administration till pedagogisk

verksamhet. Översyn och effektivisering av processer, införande av en samlad måltidsorganisation och framtagande av ett strukturprogram med efterföljande åtgärder i lokalbeståndet ger ytterligare möjligheter att styra om medel till den pedagogiska verksamheten under planeringsperioden. Under planeringsperioden behöver nämnden följa upp utfallet av genomförda och pågående satsningar och effektiviseringsarbete i relation till kvalitet och måluppfyllnad för att analysera kvarvarande behov och därmed säkerställa träffsäkerhet i eventuella kommande satsningar.

Investeringar

Grundskolenämndens investeringsram för 2025 uppgår till 11,5 miljoner kronor i inriktningsärendet.

Nämndens investeringsbehov för perioden 2025–2029 är kopplat till lokalprojekt som enligt lokalresursplanen avser nya Utsäljeskolan, nya Solfagraskolan och ombyggnation av Kungsklippeskolan. Projekten medför behov av inventarier såsom möbler och IT-utrustning. Övriga investeringar avser löpande behov av re- och nyinvesteringar avseende inventarier och accesspunkter.

Driftskostnaden i form av ökade kapitalkostnader, om alla investeringsmedel utnyttjas, beräknas uppgå till 5,3 miljoner kronor för perioden.

Nämndens investeringsbehov med driftkonsekvenser redovisas i bilaga till yttrandet.

Lokalresursplan

Verksamheten i egen regi är svårplanerad, under de senaste åren har lokalbehovet överskattats i relation till faktiskt antal barn till följd av bristande träffsäkerhet i kommunens befolkningsprognoser.

Grundskolenämnden har tagit del av lokalresursplanen (LRP) och ställer sig positiv till den prioritering som gjorts gällande projektens startår.

Det är viktigt att arbeta strategiskt och flexibelt för att optimera lokalutnyttjandet över tid, vilket bland annat sker genom förvaltningens pågående arbete med att ta fram strukturprogram. Programmet färdigställs under 2024 och kommer att lägga grunden för nämndens förmåga att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och nyttja dessa kostnadseffektivt över tid.

Underhållsplaner för kommunens fastigheter håller på att tas av fram av Huddinge Samhällsfastigheter. Det är en viktig förutsättning för att kunna göra en rättvisande beskrivning av lokalbehoven.

Arbetet för att införa en lokalbank nämns inte i lokalresursplanen. Givet att nämnden ser att en lokalbank är en förutsättning för ett effektivt lokalutnyttjande vore det önskvärt att det av lokalresursplanen framgår när ett införande kommer att ske.

Eventuella förändringar av taxor och avgifter

Grundskolenämndens taxor och avgifter avser maxtaxa för fritidshemsverksamhet i årskurs F-3 samt avgift för öppen fritidshemsverksamhet i åk 4–6. Dessa taxor och avgifter regleras i Huddinge kommuns författningssamling 6210 (HKF 6210).

När det gäller maxtaxan för fritidshemsverksamhet åk F-3 beräknar och informerar Skolverket kommunerna varje år om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i denna verksamhet. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår. Som kompensation för maxtaxan utgår ett statsbidrag för de kommuner som tillämpar maxtaxa.

När det gäller avgiften för öppen fritidshemsverksamhet i årskurs 4–6 ska den enligt HKF 6210 och kommunfullmäktiges beslut varje år räknas om med hänsyn tagen till förändringen av konsumentprisindex (KPI) per augusti månad.